

Кураса Г. О.,

старший викладач кафедри «Спортивні дисципліни»,
e-mail: hennadiy.kurasa@chmnu.edu.ua,

Андрющенко М. І.,

старший викладач кафедри «Спортивні дисципліни»,
e-mail: andryushenko6767@gmail.com,

Маєр В. Я.,

старший викладач кафедри «Спортивні дисципліни»,
e-mail: vasyi.mayer@chmnu.edu.ua,

Конопляник О. В.,

старший викладач кафедри «Спортивні дисципліни»,
e-mail: oleh.konoplyanyk@chmnu.edu.ua,

Мещеряков М. В.,

викладач кафедри «Спортивні дисципліни»,
e-mail: mykhailo.meshcheriakov@chmnu.edu.ua,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК ФУТБОЛУ НА МИКОЛАЇВЩИНІ В ПЕРШІ ПІСЛЯВОЄННІ РОКИ.

У статті розглянуті питання відродження футболу в Миколаєві після Другої Світової війни. Описано і синтезовано згадки про перші футбольні матчі, що відбулися вже в 1944 році, одразу після звільнення міста від окупації. На прикладах наочно показано відродження миколаївського футболу, його вихід на всесоюзну арену і виступи в чемпіонатах України, зроблений аналіз виступу Миколаївської команди в чемпіонатах УРСР та СРСР, висвітлені події в обласному та юнацькому футболі Миколаївської області. Історичні дані, які зібрані авторами можуть бути використані студентами та викладачами вищих навчальних закладів при вивченні предметів з історії фізичної культури та спорту. У статті висвітлено необхідність нових наукових підходів, історичного осмислення подій, безпосередньо пов'язаних з футболістом.

Ключові слова: гол; тренер; стадіон; м'яч; перемога; сезон; поразка; господарі поля; гравець.

Постановка проблеми. Все, що пов'язано з післявоєнним футболі в Миколаєві, вивчено недостатньо добре, потрібне більш детальне осмислення. У сучасній науковій літературі питання розвитку футболу тих часів висвітлюються дуже рідко. Тому є потреба у більш детальних дослідженнях розвитку футболу на Миколаївщині.

Аналіз останніх публікацій. Перші публікації про футбольні матчі в Миколаєві після звільнення міста датуються 1944 роком і друкуються місцевою пресою такими виданнями, як «Бузька зоря», «Південна правда», «Коммунаровець». У 1958 році в історичному виданні «Футбольний Миколаїв» є публікації відомого миколаївського журналіста Бориса Арова, а в 1987 році у виданні «Миколаївський футбол» журналіста і статистика П. Шевченко. Однак факти, наведені в цих матеріалах, були недостатньо проаналізовані і потребують додаткового висвітлення цієї теми.

Мета дослідження. Проаналізувати характерні тенденції відродження миколаївського футболу після Другої Світової війни.

Викладення основного матеріалу. Звільнення Миколаєва від німецько-фашистських загарбників відбулося 28 березня 1944 року, а вже у червні на Центральному міському стадіоні ім. Андре Марті при великій кількості глядачів святково і урочисто відкривався спортивний сезон. Добре відома своїми виступами в довоєнному чемпіонаті СРСР команда «Суднобудівник» в цей день провела лише показовий матч зі своїм другим складом. Результат цієї гри не був висвітлений в пресі, але це було не так важливо. Як писала газета «Південна правда» від 06.06.1944 р. «Головне, що в рідному місті знову забуяла спортивна молодість, знову зеленим полем стадіону котився футбольний м'яч». [1]. Наступний футбольний матч, який згадується місцевою пресою відбувся вже 16 липня, коли місто відзначало День фізкультурника. «Суднобудівник» зіграв зі збірною Миколаївського військового гарнізону і здобув перемогу з рахунком – 3:2 [2].

Перше післявоєнне міжміське «хрещення» відбулося 30 липня 1944 року. Миколаївські футболісти зіграли зі своїми найближчими сусідами-одеситами на їхньому полі. Господарі поля, що представляли спорт-

товариство «Динамо» зуміли здобути перемогу – 1:0, а рівно через два тижні у матчі-відповіді в Миколаєві суперники розійшлися миром – 1:1. Рахунок відкрив одесит Борисевич на 40-й хвилині, але у другому таймі на 86-й хвилині миколаївець Колбанов з пенальті відновив рівновагу – 1:1 [3].

У вересні «Суднобудівник» взяв участь у першому повоєнному розіграші Кубка України. Спочатку на своєму полі був переконливо переможений херсонський «Водник» – 5:2, та завадою для нашої команди стали одеські «динамівці», які вже в наступному етапі обіграли миколаївську команду – 3:1.

У наступному 1945 році на республіканській спартакіаді успішно виступила збірна міста. По черзі розгромивши команди міст Кам'янка-Подільського – 5:0, Полтави – 6:0, Сум – 6:2, Херсона – 3:0, а потім обігравши Житомир – 2:1 і Чернігів – 2:0, Миколаїв став чемпіоном України серед команд другої групи [4]. А ось на республіканській арені у Кубку було не все так просто. Уже на першій стадії розіграшу «Суднобудівник» за сумою двох матчів виявився за бортом змагань, поступившись херсонському «Спартаку» – 3:3 і 1:2.

Особливим також є наступний, 1946 рік. Миколаївська команда відновлює свою участь в чемпіонаті СРСР. Хоча «Суднобудівник» і зайняв лише 13-е місце, але склад учасників 2-ї групи був дуже сильним: ВПС (Москва) – відома команда сина Сталіна – Василя, ДО (Тбілісі), «Локомотив» (Харків), «Харчовик» (Одеса), «Шахтар» (Сталіно, нині Донецьк), «Локомотив» (Москва), «Нафтовик» (Баку). У чемпіонаті України в 1946 році виступила ще одна миколаївська команда, яка представляла завод ім. 61 комунара. Виступила не дуже вдало, зайнявши у своїй підгрупі «Південь» лише 5-е місце з 8-ми учасників. У цьому ж сезоні «Суднобудівник» дійшов до ¼ Кубка України, де програв сильній команді харківського «Локомотива» – 1:4 [5].

1947 рік подарував миколаївським уболівальникам вже 10-й рядок у турнірній таблиці чемпіонату СРСР. Після тривалої перерви команда прийняла участь в Кубку СРСР (останній раз «Суднобудівник» грав за Кубок СРСР в 1939 році). Але отримати перемогу над «Спартаком» миколаївські спортсмени не змогли, програвши з рахунком – 1:3.

У 1947 році значно збільшилася кількість команд, які брали участь в обласних змаганнях. Так, в традиційному розіграші Кубка газети «Бузька зоря» брали участь 20 команд, а в чемпіонаті Миколаївської області-29. У цьому році відновилися і матчеві зустрічі ветеранів. 21 вересня ветерани Миколаєва приймали своїх друзів-суперників – ветеранів Одеси. Перемогу святкували миколаївці – 3:0. У складі команди грали: Погребний, Кульчицький, Сороченко, Деркаченко, Гронін, Сtimaхов, Хейсон, Сердюк, Гичкін, Колтаков, Смирнов. Авторами забитих м'ячів стали: Хейсон, Сердюк, Гичкін [6].

У 1948 році «Суднобудівник» однозначно провадив чемпіонат СРСР. Виступаючи у 2-й групі української зони, миколаївці не здобули жодної перемоги. Хоча перед початком чемпіонату на тренувальному зборі команда показувала непогані результати. Зокре-

ма, «Суднобудівник» зіграв внічию – 1:1 з київським «Динамо». Причому, кияни зуміли відігратися лише в другому таймі. Цікава публікація про причини невдач команди була надрукована в газеті «Бузька зоря» від 7 липня. У статті повідомлялося, що самовільно покинули команду Михайлов та Колбанов. Капітан команди Яків Борисов відмовився їхати на виїзний матч в Херсон. Був звільнений і тренер команди А. Сердюк [7]. Зі статті можна сміливо зробити висновок: в колективі не вистачає дисципліни, звідси і незадовільні виступи.

У наступному, 1949 році, команда значно покращила свої результати та опинилась в чемпіонаті СРСР уже на 7-й позиції з 18 учасників 2-ї групи, і в цьому сезоні не обійшлося без ложки дьогтю. Цього разу «відзначився» голкіпер П. Клишкін, який, перебуваючи в нетверезому стані, викрав... трамвай, при цьому погрожуючи машиністу пістолетом. За таку витівку було суворе покарання футболісту у вигляді 15 років позбавлення волі.

Підводячи підсумки сезону, газета «Бузька зоря» писала: «Перегляд ігор, що відбулися в Миколаєві, показав, що слабким місцем нашої команди є напад. Довівши м'яч до воріт суперника, нападники не могли використовувати перевагу через невміння чітко бити по воротах... Невеликим рахунком пропущених м'ячів команда завдячує хорошій грі захисту і півзахисту... Команда ще слабо володіє короткими низькими пасуваннями, незадовільно грає головою. У всьому цьому, звичайно, винен тренер т. Гичкін, який пред'являє мало вимогливості до гравців» [8].

У 1950 р. кращі футболісти Миколаєва були зібрані в команді «Динамо». Після чергової реорганізації радянського футболу від України в чемпіонаті СРСР виступили команди всього 4-х міст: Києва, Харкова, Одеси, Сталіно, а Миколаївські «динамівці з успіхом виступили в чемпіонаті України, посівши 3-е місце в першій групі 2-ї зони. Попереду «Динамо» були лише команди із Запоріжжя («Металург») та Дніпродзержинська («Металург»). У Кубку України миколаївці дійшли до півфіналу, де програли майбутньому володарю почесного трофея – ужгородському «Спартаку» – 1:2.

У сезоні 1951 року одразу чотири команди від Миколаївської області взяли участь у чемпіонаті України. Три миколаївські: «Червоний прапор», команда Центрального стадіону та «Харчовик», а також – динамівці з Вознесенська. Кращий результат – друге місце в своїй підгрупі отримав «Червоний прапор», якому для виходу до фіналу не вистачило лише одного набраного очка. Команда Центрального стадіону, хоч і зайняла у своїй підгрупі також друге місце, але для подальшої боротьби у фіналі їй не вистачило набагато більше: аж дев'ятьох набраних очок. Без перебільшення можна вважати успіхом для цієї команди участь у Кубку ВЦСПС, який проходив у Одесі. Обігравши по черзі з однаковим рахунком 3:0 футболістів Житомира та Херсона, миколаївці в півфіналі здобули важку перемогу над вінницьким «Харчовиком» – 1:0, і тільки у фінальній грі поступилися господарям поля – команді одеського «Металургу» з рахунком 2:4 [9]. Добре виступила на республіканській арені і команда юнаків з Миколаєва, зайнявши друге місце в чемпіона-

ті УРСР. Більшість з цих гравців незабаром стануть відомими миколаївськими футболістами і будуть гідно відстоювати честь Миколаєва на всесоюзній арені.

Висновки. Можна зробити певний висновок, що післявоєнний розвиток футболу в Миколаєві свідчить, що футбол в місті залишався як і раніше видом спорту номер один. Але не все було так добре, були і злети, і

падіння. Буквально через 6 років Миколаїв знову візьме участь у чемпіонатах СРСР і стане командою, з якою всі суперники будуть змушені рахуватися. Попереду команду чекають знаменні успіхи, як в чемпіонаті, так і в Кубку СРСР, але базис майбутніх перемог закладається саме в перші повоєнні роки.

Список використаних джерел:

1. Левін // Південна правда. – 1944. – № 26. – С. 4.
2. Левін // Південна правда. – 1944. – № 56. – С. 4.
3. Левін // Південна правда. – 1944. – № 89. – С. 4.
4. Хмельницький // Бугская заря. – 1945. – № 147. – С. 4.
5. Карин // Бугская заря. – 1946. – № 189. – С. 4.
6. Хоруженко // Бугская заря. – 1947. – № 191. – С. 4.
7. Южный // Бугская заря. – 1948. – № 134. – С. 4.
8. Охримюк, Хоруженко // Бугская заря. – 1949. – № 216. – С. 4.
9. Ясень А. Одесский футбол. – Одесса. – 1979. – С. 27.

Г. А. Кураса,
старший преподаватель,
Н. И. Андриющенко,
старший преподаватель,
В. Я. Маер,
старший преподаватель,
О. В. Конопляник,
старший преподаватель,
М. В. Мещеряков,
старший преподаватель,
ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаев, Украина

РАЗВИТИЕ ФУТБОЛА НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ В ПЕРВЫЕ ПОСЛЕВОЕННЫЕ ГОДЫ

В статье рассмотрены вопросы возрождения футбола в Николаеве после Второй Мировой войны. Описаны и синтезированы упоминания о первых футбольных матчах, которые состоялись уже в 1944 году, сразу после освобождения города от оккупации. На примерах наглядно показано возрождение николаевского футбола, его выход на всесоюзную арену и выступления в чемпионатах Украины, сделан анализ выступления Николаевской команды в чемпионатах УССР и СССР, освещены события в областном и юношеском футболе Николаевской области. Исторические данные, собранные авторами, могут быть использованы студентами и преподавателями высших учебных заведений при изучении предметов по истории физической культуры и спорта. В статье выявлена необходимость новых научных подходов, исторического осмысления событий, непосредственно связанных с футболом.

Ключевые слова: гол; тренер; стадион; мяч; победа; сезон; поражение; хозяева поля; игрок.

G. A. Kuras, M. I. Andryushchenko, V. Ya. Mayer, O. V. Konoplyanik, M. V. Meshcheryakov,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

DEVELOPMENT OF FOOTBALL IN NIKOLAYEV REGION IN THE FIRST POST-WAR YEARS

The article shows problems of football revival in Mykolaiv after the Second World War. It described and synthesized mention about first football matches which were hold in 1944 after liberation of the city from occupation. The examples clearly show the revival of Mykolaiv football, its exit to the all-Union scene and appearance in the Ukrainian championships, the analysis of the demonstration in the Ukrainian SSR and USSR championships, also highlight events in regional and junior football in the Mykolaiv region, the historical facts which were collected by the authors can be used by students and teachers at higher educational institutes while studying the subjects of Physical Education's History and Sport. The article reveals the necessity of new scientific approaches, historical judgment of events which are directly related to football.

Key words: goal; coach; stadium; ball; victory; season defeat; field masters; player.

Рецензенти: Мещанинов О. П., д-р пед. наук, професор;
Болюбаши Н. М., канд. пед. наук, доцент кафедри.

© Кураса Г. О., Андриющенко М. І., Маер В. Я.,
Конопляник О. В., Мещеряков М. В., 2018

Дата надходження статті до редколегії 10.05.2018